

Villreinfjellet som verdiskaper - et nytt verdiskapingsprogram

Vemund Jaren, Hardangerviddarådet og Nordfjellarådet 08.11.2017

Etablering av europeiske villreinregioner

- Forslag fra «Villrein og Samfunn» 2005:
- - opprettholde og helst gjenskape større sammenhengende leveområder ved reduksjon av barrierer
- - synliggjøring av Norges ansvar internasjonalt
- - ”branding” - styrke verdiskaping og næringsutvikling i fjellbygdene

St.meld.nr.26 (2006 – 2007)

Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

5.3.4 Sikring av villreinens leveområder

Regjeringen vil:

- Sikre villreinens sentrale plass i norsk fjellfauna, gjennom regionale planer og etablering av europeiske og nasjonale villreinområder.

Foto: Vemund Jaren

Regionale planer for de nasjonale villreinområdene

- Startet gjennom bestillingsbrev fra Miljøverndepartementet i 2007
- Alle 7 planer nå vedtatt, Dovrefjell sist i juli 2017
- Prinsipper, sonering og retningslinjer i de regionale planene må innarbeides i kommuneplaner m.v. for å bli juridisk bindende - svært viktig med aktiv medvirkning i slike planarbeid
- Planene skal ha et *handlingsprogram* som vurderes rullert årlig, viktig med deltakelse i prosesser og gjennomføring av tiltak i tråd med disse

Arbeidsgruppe oppnevnt i juni 2014

- Ledet av Hans Olav Bråtå, Østlandsforskning
- Norsk villreinsenter Sør sekretariat
- 13 medlemmer og to observatører fra KLD, 7 møter
- Mandat
  - hvordan etablere regionene
  - strategi for **bred verdiskaping** med mål om vekst i reiselivet
  - hvordan innvandringshistorien kan utnyttes
  - vurderinger og anbefalinger om samhandling med handlingsprogrammene i de regionale planene

Arbeidsgruppas rapport

- Rapporten ble overlevert statsråden på viewpoint Snøhetta den 9. juni 2015
- Miljødirektoratet gav anbefalinger til KLD 26.11.15

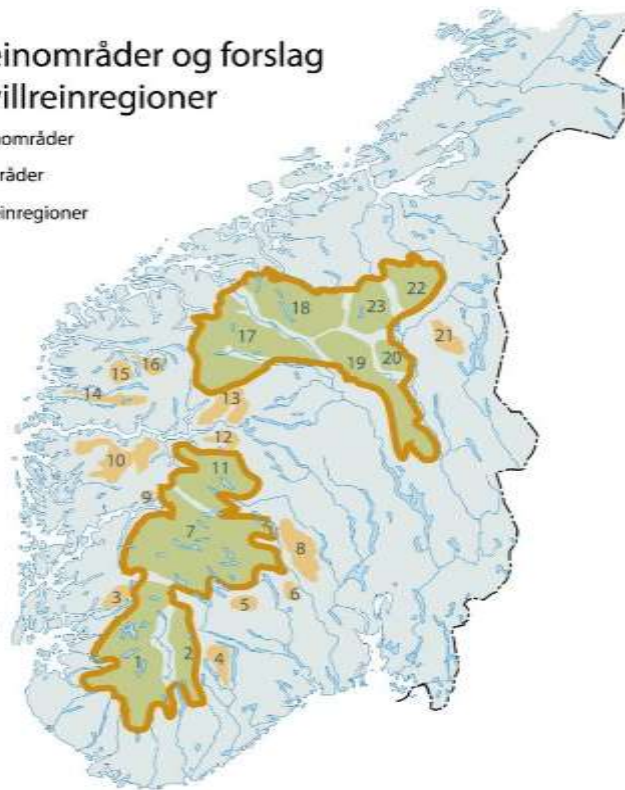
Foto: Erik Aasheim, KLD

Arbeidsgruppas forslag til regioner

Nasjonale villreinområder og forslag til europeiske villreinregioner

- Nasjonale villreinområder
- Andre villreinområder
- Europeiske villreinregioner

- 1 Setesdal Ryfylke
- 2 Setesdal Austhei
- 3 Skaulen Etnefjell
- 4 Våmur - Roan
- 5 Brattefjell - Vindeggen
- 6 Blefjell
- 7 Hardangervidda
- 8 Norefjell - Reinsjøfjell
- 9 Oksenhalvøya
- 10 Fjellheimen
- 11 Nordfjella
- 12 Lærdal - Årdal
- 13 Vest - Jotunheimen
- 14 Sunnfjord
- 15 Førdefjella
- 16 Svartebotnen
- 17 Ottadalsområdet
- 18 Snøhetta
- 19 Rondane
- 20 Sølknkletten
- 21 Tolga Østfjell
- 22 Forollhogna
- 23 Knutshø

Villrein fjellet som verdiskaper

- Forslag om et eget verdiskapingsprogram:
  - Inspirert fra «Naturarven som verdiskaper» 2009 - 2013
  - 5 år
  - Forslag om 10 millioner kr per år
  - Avgrenses til kommuner som omfattes av regional plan
  - Styringsgruppe
  - Villreinsentrene en sentral rolle

Anbefalinger fra Miljødirektoratet 26.11.15

- De to europeiske villreinregionene etableres som beskrevet i ØF-rapport 05/15 så snart de nødvendige virkemiddelordninger er på plass
- Det viktigste virkemiddelet er etablering av programmet *Villreinfjellet som verdiskaper*, som bør omfatte de 61 kommuner i 11 fylker som er omfattet av de regionale planene
- Handlingsprogrammene for de regionale planene bør utgjøre en viktig arena for implementering av en strategi for bred verdiskaping knyttet til villreinfjellet
- I områder som omfattes av nasjonalparker og store landskapsvernområder må dette også samordnes godt med forvaltningsplaner og strategier for besøksforvaltning i verneområdene

Status

- 5 mill. kr for 2017 bevilget gjennom budsjettforliket i desember 2016
- Programplan for «Villreinfjellet som verdiskaper» fastsatt av Miljødirektoratet 1.juni 2017 etter godkjenning fra KLD
- Utlysning av tilskudd til prosjekter 8.juni
- De to europeiske villreinregioner formelt åpnet 18.september

Nasjonale villreinområder og europeiske villreinregioner

- Nasjonale villreinområder
- Andre villreinområder
- Europeiske villreinregioner

- 1 Setesdal Ryfylke
- 2 Setesdal Austhei
- 3 Skaulen Etnesfjell
- 4 Våmur - Roan
- 5 Brattefjell - Vindeggen
- 6 Blefjell
- 7 Hardangervidda
- 8 Norefjell - Reinsjøfjell
- 9 Oksenhalvøya
- 10 Fjellheimen
- 11 Nordfjella
- 12 Lærdal - Årdal
- 13 Vest - Jotunheimen
- 14 Sunnfjord
- 15 Førdefjella
- 16 Svartebotnen
- 17 Ottadalsområdet
- 18 Snøhetta
- 19 Rondane
- 20 Selnkletten
- 21 Tolga Østfjell
- 22 Forollhogna
- 23 Knutsha

Mål for «Villrein fjellet som verdiskaper»

- **Hovedmål**

Programmet skal bidra til bred verdiskaping i de europeiske villreinregionene gjennom bærekraftig utvikling av reiseliv basert på villreinen og villrein fjellet som ressurs

- **Delmål 1**

Programmet skal vise hvordan villrein fjellet kan bidra til verdiskaping til beste for befolkning, næringsliv, lokalsamfunn og regioner

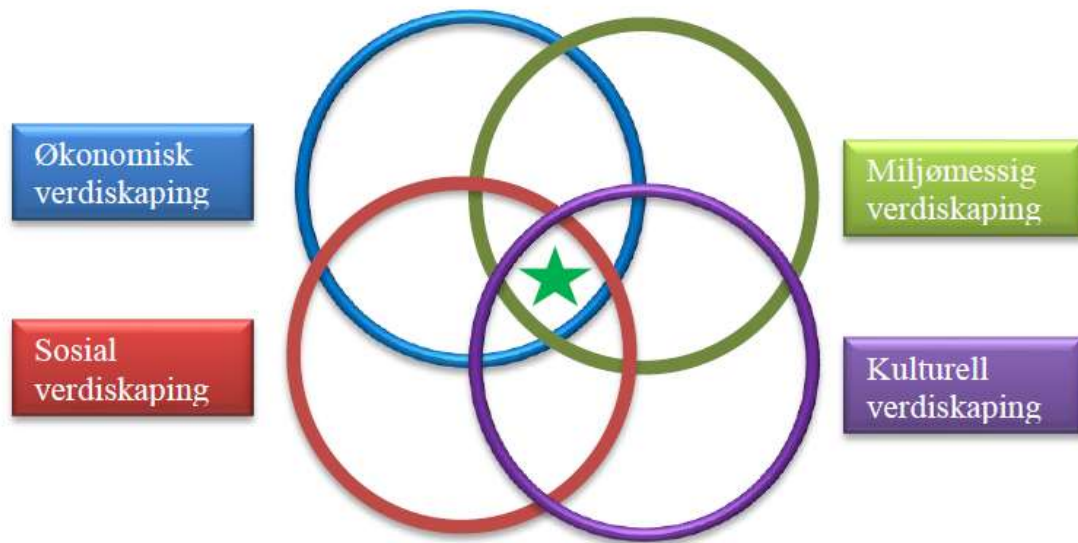
- **Delmål 2**

Programmet skal samspille med og bidra til en god gjennomføring av de regionale planene for nasjonale villreinområder

- **Delmål 3**

Programmet skal utvikle og spre kunnskap om villreinen og villrein fjellet til ulike målgrupper

Bred verdiskaping

Ressurser som kan bli et «turistprodukt»

- **Landskapet** slik det brukes av villreinen; beiter, trekkruter
- **Kulturminner** relaterte til jakt og fangst av rein; fangstgraver, gamle bygninger m.v.
- Den **kulturarven** som ikke kan observeres; historier om bruk av fjellet, tradisjoner om jakt og fangst
- **Villreinen**; jaktobjekt, produkter basert på rein og eventuell observasjon av dyret

«Visit Villrein fjellet»?

- Viktig del av fortellingen om Norge
- Potensial som et tredje fyrtårn i markedsføringen?
- Anbefaler å avvente eventuell satsing til mot slutten av programperioden

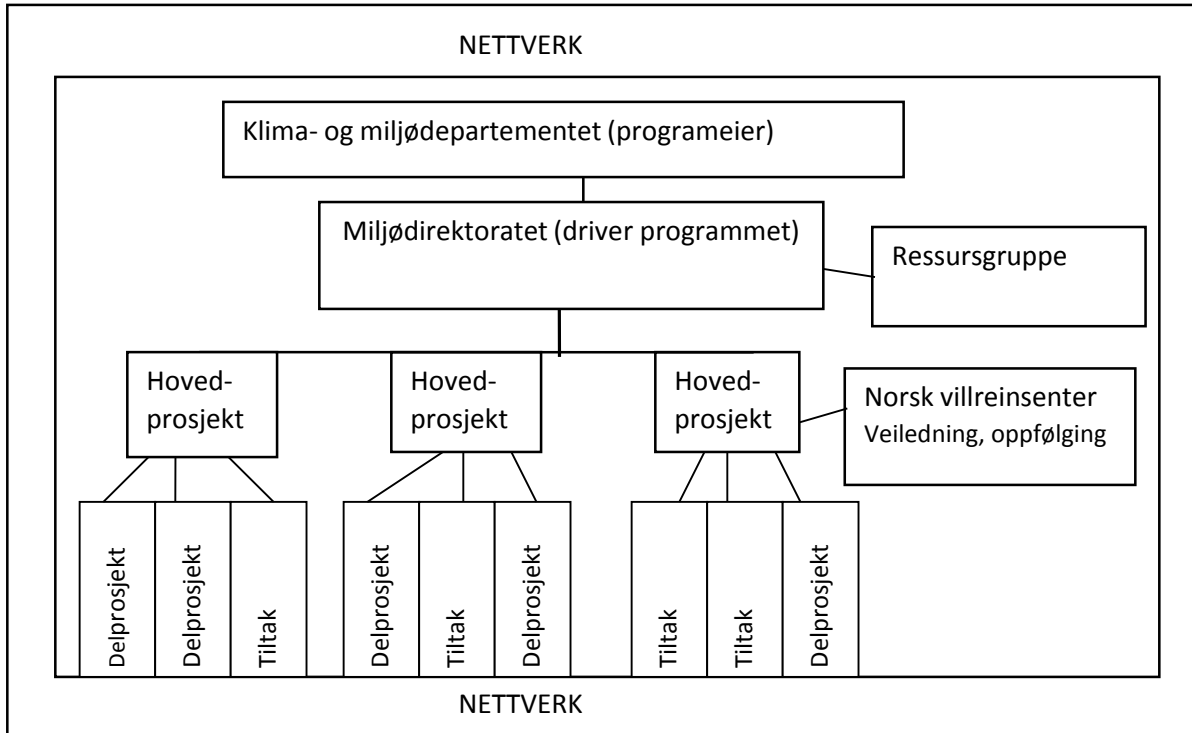

Viewpoint Snøhetta
Foto: Ketil Jacobsen

Organisering av programmet

- "Villrein fjellet som verdiskaper" skal bestå av inntil 5 - 7 flerårige hovedprosjekter i oppstartsfasen. Hvert hovedprosjekt vil omfatte mange delprosjekter og tiltak som til sammen skal oppfylle hovedprosjektets målsettinger.
- Opp til hovedprosjektet å etablere delprosjektene.
- Villreinsentrene skal ha en viktig rolle som rådgiver og veileder for hovedprosjektene i hver sin europeiske villreinregion. Dette omfatter konkret oppfølging av prosjekter, gjennomføring av nettverkssamlinger m.v. Villreinsentrene kan også selv være partner i prosjekter.

Organisering

Hvem kan søke?

- Må ha tilstrekkelig organisatorisk og administrativ kapasitet og kompetanse
- F. eks kommuner, sammenslutninger av flere kommuner, fylkeskommuner, autoriserte besøkssentre
- Mindre aktører kan gå sammen med disse og eventuelt ha ansvar for delprosjekter og tiltak

Det gjelder å finne gode partnere....
Foto: Vemund Jaren

Finansiering

- Tilgjengelig budsjett ved oppstart ca. 5 mill. kr per år
- Krav om at hovedprosjektene skal ha minst 50% annen finansiering (f.eks dugnad, egne midler, andre eksterne midler)
- Med mål om 5-7 hovedprosjekter innebærer dette at et gjennomsnittlig prosjekt kan søke om inntil 0,5 - 1 mill. kr per år i inntil 3-5 år fra «Villreinfjellet som verdiskaper»
- Tilskudd til flerårige prosjekter må gis med forbehold om Stortingets godkjenning av framtidige statsbudsjetter

Tematisk og geografisk avgrensning

- En søknad om et hovedprosjekt må ha tilknytning til et avgrenset geografisk område eller konsentrere seg om et tema som det skal arbeides med i flere geografiske områder.
- Avgrenset til de 61 kommunene som er omfattet av de regionale planene
- Hovedprosjekter som representerer en geografisk spredning og et mangfold av problemstillinger og muligheter knyttet til de ulike nasjonale villreinområdene

Fra Forollhogna villreinområde
Foto: Vemund Jaren

Viktige forutsetninger

- Fokus på bygdenære områder og randområder
- Prosjektområder må ha en størrelse og robusthet som gjør at de tåler økt bruk dersom prosjektene legger opp til dette
- Prosjektene skal ikke gi økt negativ belastning på villreinen og sårbare leveområder
- Svært positivt dersom prosjekter og tiltak legger opp til å redusere negativ belastning fra ferdsel og bruk som allerede eksisterer
- Siktemål å få til gode «vinn-vinn-prosjekter» i samspill med de regionale planene

Søknader og søknadsbehandling

- **Frist: 1.september 2017**
- Søkes til Miljødirektoratet gjennom [Elektronisk søknadssenter](#)
- Mottok 10 søknader
- God geografisk og tematisk fordeling
- Ferdig behandlet 01.11.17
- Eventuelle seinere utlysninger vil avhenge av framtidige budsjetter

Det blir kamp om prosjektmidlene....

Foto: Vemund Jaren

Innvilget forprosjekt Hardangervidda/Nordfjella

- Velkommen til villreinfjellet v/Buskerud fylkeskommune
- Tettere på villreinfjellet v/Nore og Uvdal kommune
- Slått sammen til ett forprosjekt
- Varighet ut 2018
- Innvilget til sammen 1 mill. kr, herav 250.000 kr øremerket til Nore og Uvdal
- Forutsatt at begge søkere stiller med minst 50% finansiering fra egne eller andre midler
- Finansiering av forprosjekt er ingen garanti for finansiering av seinere hovedprosjekt

Andre innvilga hovedprosjekter

- Verneområdestyret for SVR:
Kunnskapsformidling om villrein og villreinfjellet. 2017 - 2020
- Oppland fylkeskommune:
Villreinfjellet Rondane som verdiskaper. 2017 - 2019
- Gudbrandsdalsmusea AS / Lesja kommune (sammenkoblet):
Villreinløypa. 2017 - 2021
- Pilegrimssenter Dovrefjell / Trøndelag fylkeskommune:
Dovrefjellaksen - samarbeid om formidling. 2017 - 2020
- Nasjonalparkstyret for Forollhogna:
Forollhogna - det hele fjellet. 2017 - 2021

Foto: Autokamera NINA /Olav Strand/Roy Andersen